

Til: Barne- og
familiedepartementet

Fra: Hovedorganisasjonen KA Dato: 12. oktober 2023

Re: Høring om forslag til endringer i trossamfunnsloven

Forslag til endringer i trossamfunnsloven Hørings svar fra Hovedorganisasjonen KA

Vi viser til Barne- og familiedepartementets høringsbrev av 6. juli 2023 om endringer i trossamfunnsloven. Hovedorganisasjonen KA avgir med dette vår høringsuttalelse.

KAs hovedsynspunkter

1. Under forutsetning av større klarhet i avgrensning og fortolkning av bestemmelsen støtter KA forslaget om et nytt demokrativilkår som forutsetning for tilskudd.
2. KA støtter et aktivitetskrav knyttet til likestilling i tros- og livssynssamfunn, da dette balanserer økte forventninger til likestilling, samtidig som det unngår en rekke utilsiktede konsekvenser av å innføre et absolutt krav.
3. KA foreslår at departementet utreder grundigere tilskuddsmodeller som åpner for en mer differensiert tilskuddspraksis der trossamfunn som har en styringsform med reell likestilling og demokrati på alle nivå i organisasjonen gis noe høyere tilskuddsnivå.
4. KA ønsker i utgangspunktet en videreføring av dagens antallskrav på 50 medlemmer, men kan under visse forutsetninger være åpen for at antallskravet økes opp til 100 medlemmer. Tilskuddsordningen bør ivareta hensynet til å sikre rimelige vilkår for historiske trossamfunn med få medlemmer.

Innledning

Trossamfunnsloven ble vedtatt i 2019 etter en grundig utrednings- og høringsprosess. Det var et bredt flertall på Stortinget både for en offentlig aktivt støttende tros- og livssynspolitikk og for hovedinnretningene i trossamfunnsloven. KA er opptatt av at lov- og regelverk på dette området er mest mulig stabilt og forutsigbart, og at trossamfunnslovens hovedløsninger i størst mulig grad bygger på brede og mest mulig samlende løsninger. KA vil derfor anmode om at det søkes etter mest mulig samlende løsninger i oppfølgingen av forslagene i høringsnotatet for å sikre bred konsensus og høy legitimitet om hovedlinjene i tros- og livssynspolitikken.

Trossamfunnsloven og tilhørende regelverk legger rammer for virksomhet som ofte er basert på frivillighet. Utformingen av lov og regelverk bør derfor tilstrebe klart språk og ordninger som er forståelige, og rimelig enkelt å anvende for den enkelte enhet.

Om forslagene til endringer i trossamfunnsloven

1. Demokratikravet

I høringsnotatet foreslår departementet at tros- og livssynssamfunn som motarbeider den demokratiske styreform, kan nektes tilskudd og registrering etter trossamfunnsloven.

KA merker seg at forslaget ikke innebærer et krav om demokratisk styreform i det enkelte tros- eller livssamfunn, men omhandler hvordan trossamfunnet forholder seg til den demokratiske styreform. KA er i utgangspunktet positiv til et demokrativilkår, men ser at dette forslaget reiser noen dilemmaer i forhold til prinsippene om religions- og ytringsfrihet. Vi merket oss at høringsnotatet understreker at begrepet «*motarbeider*» skal forstås vidt, «*og refererer til handlinger og ytringer som har til hensikt eller er egnet til å hindre, svekke eller undergrave de institusjoner, verdier og prinsipper den demokratiske styreform består av eller baserer seg på*». Selv om høringsnotatet gir eksempler på handlinger og ytringer som kan medføre at tilskudd nektes, så er det et stort behov for en klarere bestemmelse, og ytterligere klargjøring/presisering når det gjelder tolkning og avgrensning.

2. Likestillingskravet

I høringsnotatet vurderer departementet 3 modeller for et krav om minst 40 prosent representasjon av hvert kjønn i de administrative organene i tros- og livssynssamfunn som forvalter statlige tilskudd. Departementets forslag er at tilskuddsberettigede tros- og livssynssamfunn må forplikte seg til å jobbe for å oppnå 40 prosent kvinner og 40 prosent menn i sine styrende organer.

KA er glad for at departementet foretrekker et aktivitetskrav knyttet til likestilling, da dette balanserer økte forventninger til likestilling, samtidig som det unngår en rekke utilsiktede konsekvenser av å innføre et absolutt krav. Det er grunn til å minne om at det ikke er noe krav om likestilling til de demokratisk valgte styringsorganene i stat og kommune. Det vil være urimelig å stille strengere krav om likestilling til tros- og livssynssamfunn enn det som er gjeldende ordning ved f.eks. valg til det enkelte kommunestyre.

KA viser også til høringsuttalelsen til Norges Kristne Råd som peker på utfordringene knyttet til rekruttering av frivillige til styrende organer for mange trossamfunn. Et absolutt likestillingskrav vil her gi utilsiktede konsekvenser for bl.a. rekruttering av frivillige medlemmer til styringsorganer.

KA vil belyse en særlig utfordring knyttet til at departementet opererer med en skjelling mellom administrative og religiøse styrende organer, og at høringsnotatet bruker begreper som «åndelig-teologisk ledelse». Det kan synes som om departementet kun tar til etterretning at noen trossamfunn blir ledet av menn og/eller ikke har en demokratisk styring. I stedet for å drøfte utfordringene ved en slik styring, rettes oppmerksomheten og kravene mot det som omtales som «administrativt organ». Dette er etter KAs oppfatning en problematisk oppdeling av styringsområder innenfor en organisasjon. Det kan synes som om departementet bekrefter en tenkning om menn som styrer det grunnleggende verdimeslige og innholdsmessige i et trossamfunn, mens kvinner skal få styre det som omtales som «administrative» forhold. En slik kategorisering som lovmessig grunnlag for en statlig tilskuddsordning bør etter KAs oppfatning drøftes grundigere og gis en tydeligere begrunnelse. Høringsnotatets omtale gir lite oppmerksomhet til behovet for å avklare om det styrende organet har reell makt. Vi finner det også påfallende at reglene om kjønnsbalanse i forslaget kun er gjort gjeldende for de såkalt «leke» medlemmer i styrende organene, og at kravene ikke gjøres gjeldende for dem som er medlem i styringsorganet i kraft av å være prest, forstander e.l. Dette gjør det tydelig at lovforslaget i for liten grad drøfter premissene for at loven skal stille krav til styringsorganer i et trossamfunn.

Vi frykter derfor at forslaget primært er en symbolbestemmelse som i begrenset grad drøfter de reelle dilemmaene knyttet til tilskudd til trossamfunn med stor mannsdominans.

Respekten for trosfrihet og likebehandling skal være bærende prinsipper for utformingen av tilskuddsordningen i trossamfunnsloven. KA vil med disse sentrale føringene som grunnlag anmode om at departementet utreder grundigere tilskuddsmodeller som åpner for en mer differensiert tilskuddspraksis der trossamfunn som har en styringsform med reell likestilling og demokrati på alle nivå i organisasjonen gis noe høyere tilskuddsnivå.

3. Antallskravet til tros- og livssynssamfunn som skal få tilskudd

I høringsnotatet foreslår departementet et høyere antallskrav enn dagens krav om 50 medlemmer for å kunne motta statlig tilskudd. Det omtales 3 forslag til antallskrav, hhv. 100, 300 og 500 medlemmer som minstekrav for å få tilskudd.

KA synes høringsnotatets forslag er svakt begrunnet, og at det i for stor grad vektlegger statens forenklingsbehov framfor sentrale hensyn når det gjelder likebehandling og vilkår for ulike mindre tros- og livssynssamfunn. For KA er det sentralt at tilskuddsordningen ikke skal innrettes slik at den bidrar til vesentlige organisatoriske endringer for å tilpasse seg statens tilskuddsordninger. Dersom en organisatorisk enhet i et tros- eller livssynssamfunn er tydelig prinsipielt og historisk begrunnet, bør tilskuddssystemene i respekt for trosfriheten ikke undergrave dette. Et høyt antallskrav vil bl.a. medføre at selvstendige trossamfunn «tvinges» sammen i større enheter og/eller sentral styring på en måte som utfordrer respekten for mindre trossamfunns ønske om selvstendighet for enheter som er knyttet til en mindre geografisk enhet eller et regionalt fellesskap.

Tilskuddsordningen bør også ivareta hensynet til å sikre rimelige vilkår for mindre historiske trossamfunn, slik som kvekerne og det mosaiske trossamfunn. Av integreringshensyn bør også ordningen tilstrebe å inkludere mindre innvandrermenigheter. På denne måten vil de erfare en livssynsåpen og understøttende stat, samtidig som offentlig tilskudd forutsetter tilstrekkelig organisering og transparens for å oppfylle vilkårene i lov- og regelverk.

KA savner bedre dokumentasjon og forskningsbasert kunnskap om effektene av dagens antallskrav om 50 medlemmer. Er det f.eks. grunnlag for å mene at de minste er overrepresentert når det gjelder utfordringene med å etterleve trossamfunnslovens forpliktelser?

KA støtter i utgangspunktet en videreføring av dagens antallskrav, men kan være åpen for at antallskravet økes noe, til 100 medlemmer. Dette forutsetter imidlertid at eventuelle krav om en sammenslutning av mindre enheter ikke gjøres så stram at det er risiko for å utfordre mindre trossamfunns identitet og teologisk begrunnede særpreg.

4. Dialog

KA er tilfreds med at departementet ønsker å bidra til gode og hensiktsmessige møteplasser mellom myndighetene og tros- og livssynssamfunnene og deres organisasjoner for å understøtte det livssynsåpne samfunn. Vi setter også pris på invitasjonen til å komme med forslag til hvordan dialogen mellom tros- og livssynssamfunnene og myndighetene kan videreutvikles.

Vi vil komme tilbake med noen mer konkrete forslag, men vi vil her løfte fram et hovedanliggende: KA mener det er avgjørende at konsekvenser for den enkelte og for tros- og livssynssamfunnene mht. trosutøvelse og

religionsfrihet inngår som et selvstendig område når staten iverksetter inngripende tiltak, store reformer eller brede evalueringer av myndighetenes politikk. Som et aktuelt eksempel vil vi vise til KAs høringsvar på Koronakommisjonens rapport fra 2021. Vi pekte her bl.a. på at både myndighetenes koronatiltak og kommisjonens evaluering i for liten grad vurderte den individuelle og kollektive rett til tros- og livssynsfrihet opp mot myndighetenes inngripende tiltak. KA erfarte også at det var begrenset kunnskap hos nasjonale myndigheter om særlige problemstillinger knyttet til trossamfunnenes arbeid og virksomhet når koronatiltak skulle planlegges og iverksettes. Det er derfor et stort behov for arenaer som tidlig identifiserer - og adresserer - konsekvenser av myndighetens politikk på områder som kan være avgjørende for tros- og livssynspraksis.

5. Andre forslag

KA har ingen kommentarer til følgende forslag:

- «Om lag-prinsippet» i § 5, fjerde ledd for beregning av statstilskudd
- Forslaget vedr. dobbeltmedlemskap i § 4, første ledd bokstav c
- Forslaget om sletting av klagesaksdokumenter i § 4, fjerde ledd
- Forslaget om forenklet regnskapsrapportering i forskriftens § 13, andre ledd.

Nærmere om Hovedorganisasjonen KA og våre medlemmer

Tros- og livssynssektoren med sine mange ideelle virksomheter er en samfunnsskapende kraft. Som eneste hovedorganisasjon i Norge med spisskompetanse på kirke, tro og livssyn, bidrar KA til at virksomhetene på denne sektoren kan være profesjonelle arbeidsgivere, ha riktig og oppdatert kompetanse, oppleve at samfunnsbidraget deres anerkjennes bredt, få de økonomiske og rettslige rammene som trengs og få kunnskapsbasert rådgivning og bistand til å løse sine oppdrag. KA samler i dag ca 450 medlemsvirksomheter, som alle har ideelt formål.

Kontaktpersoner

Jens A. Bjelland, direktør i avdeling for politikk, ledelse og innovasjon
993 65 798, jens.bjelland@ka.no

Øystein Dahle, fagdirektør
995 04 440, oystein.dahle@ka.no